A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (hetedik tanács)

2024. szeptember 26.*

„Előzetes döntéshozatal – Migráns munkavállalók – Szociális biztonság – Alkalmazandó jog – 1408/71/EGK rendelet – 13. és 14a. cikk – 883/2004/EK rendelet – 11. cikk és a 13. cikk (2) bekezdése – Munkavállaló, aki egyidejűleg két vagy több állam területén, köztük az Európai Unió egyik tagállamának területén, az Európai Szabadkereskedelmi Társulás olyan államának területén, amely az Európai Gazdasági Térség tagja, valamint a Svájci Államszövetség területén végez önálló vállalkozói tevékenységet – A 87. cikk (8) bekezdése – Az »adott helyzet« fogalma – Az Európai Gazdasági térségről szóló megállapodás – Az egyrészről az Európai Közösség és annak tagállamai, másrészről a Svájci Államszövetség között létrejött, a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás”

A C-329/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2023. május 25-én érkezett, 2023. május 9-i határozatával terjesztett elő

a **Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen**

és

W M

között,

a **Bundesminister für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (hetedik tanács),

tagjai: F. Biltgen tanácselnök (előadó), N. Wahl és M. L. Arastey Sahún bírák,

főtanácsnok: M. Szpunar,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

* Az eljárás nyelve: német.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– W M képviseletében A. Wittwer Rechtsanwalt,

– az osztrák kormány képviseletében A. Posch, J. Schmoll és E. Samoilova, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében J. Benešová, M. Smolek és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– a Liechtensteini Hercegség kormánya képviseletében A. Entner-Koch és R. Schobel, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében F. Clotuche-Duvieusart és B.-R. Killmann, meghatalmazotti minőségben,

– az EFTA Felügyeleti Hatóság képviseletében M. Brathovde, E. Gromnicka és M.-M. Joséphidès, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem egyrészt a 2004. március 31-i 631/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2004. L 100., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 10. o.) módosított 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel (HL 1997. 1997. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1408/71 rendelet), másrészt a 2012. május 22-i 465/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2012. L 149., 4. o.) módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.; a továbbiakban: 883/2004 rendelet), különösen annak 13. cikke (2) bekezdésének és 87. cikke (8) bekezdésének a 465/2012/EU rendelettel módosított, a 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-i 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2009. L 284., 1. o.) összefüggésben történő értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen (önálló vállalkozók társadalombiztosítási szerve, a továbbiakban: SVS) és W M között annak tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy az SVS megtagadta W M-től az azt tanúsító igazolás kiállítását, hogy W M a 2017. január 1. és 2018. március 31. közötti időszakban (a továbbiakban: vitatott időszak) az osztrák szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozott.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

Az EGT-Megállapodás

3 A Bolgár Köztársaságnak és Romániának az Európai Gazdasági Térségben való részvételéről szóló megállapodással (HL 2007. L 221., 15. o.) módosított, az Európai Gazdasági Térségről szóló 1992. május 2-i megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 52. kötet, 3. o.; a továbbiakban: EGT-Megállapodás) 1. cikkének megfelelően e megállapodásnak az a célja, hogy előmozdítsa a Szerződő Felek közötti kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok egyenlő versenyfeltételek melletti folyamatos és kiegyensúlyozott erősödését és az azonos szabályok betartását, egy homogén Európai Gazdasági Térség (EGT) létrehozása érdekében. E célok elérése érdekében a társulás az EGT-Megállapodás rendelkezéseivel összhangban magában foglalja többek között a személyek szabad mozgását.

4 Az EGT-Megállapodás 2. cikkének b) pontja kimondja, hogy e megállapodás alkalmazásában „[az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA)] állam[ai]” Izlandot, a Liechtensteini Hercegséget és a Norvég Királyságot jelenti; e cikk c) pontja szerint „szerződő felek” az Európai Unió és tagállamai tekintetében vagy az Unió és annak tagállamai, vagy az Unió vagy a tagállamok.

5 Az EGT-Megállapodás „A személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása” című III. részének „Munkavállalók és önálló vállalkozók” című 1. fejezete tartalmazza e megállapodás 28–30. cikkét.

6 Az EGT-Megállapodás 28. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy az Unió tagállamai és az EFTA-államok között biztosítani kell a munkavállalók szabad mozgását.

7 E megállapodás 29. cikke a munkavállalók és önálló vállalkozók szabad mozgásának a szociális biztonság területén történő biztosítása érdekében e megállapodás VI. mellékletére hivatkozik.

8 Az EGT-Megállapodás VI. melléklete (Szociális biztonság) a 2012. június 1-jén hatályba lépett, az EGT-megállapodás VI. mellékletének (Szociális biztonság) és 37. jegyzőkönyvének módosításáról szóló, 2011. július 1-jei 76/2011 EGT vegyes bizottsági határozat (HL 2011. L 262., 33. o.) alapján „a hivatkozott jogi aktusokként” tartalmazza a 883/2004 rendeletet és a 987/2009 rendeletet. Ezen időpont előtt az 1408/71 rendelet szerepelt e mellékletben.

9 Az EGT-Megállapodás VI. melléklete kimondja továbbá, hogy e melléklet alkalmazásában és e megállapodás 1. jegyzőkönyve rendelkezéseinek sérelme nélkül „a hivatkozott jogi aktusokban szereplő »tagállam(ok)« kifejezésbe a kérdéses [uniós] jogi aktusokkal érintett államok mellett bele kell érteni Izlandot, Liechtensteint és Norvégiát is”.

A személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás

10 Az egyrészről az Európai Közösség és tagállamai, másrészről a Svájci Államszövetség között létrejött, a személyek szabad mozgásáról szóló, 1999. június 21-i megállapodás (HL 2002. L 114., 6. o.) „A szociális biztonsági rendszerek összehangolása” című 8. cikkének szövege a következő:

„A Szerződő Felek, a II. mellékletnek megfelelően, rendelkezéseket fogadnak el a szociális biztonsági rendszerek összehangolásáról, különösen az alábbiak érdekében:

a) […]

b) az alkalmazandó jogi előírások meghatározása;

[…]”

11 E megállapodás „A szociális biztonsági rendszerek összehangolása” című II. mellékletének 2012. április 1-jétől alkalmazandó változata az 1. cikkében a következőket írja elő:

„(1) A szerződő felek megállapodnak, hogy egymás között a szociális biztonsági rendszerek koordinációja végett az Európai Unió azon jogi aktusait, amelyekre e melléklet A. szakasza hivatkozik, az ott meghatározott módosításokkal alkalmazzák, vagy az ilyen jogi aktusokkal egyenértékű szabályokat alkalmaznak.

(2) A »tagállam(ok)« kifejezést az e melléklet A. szakaszában hivatkozott jogi aktusokban úgy kell értelmezni, hogy abba az Európai Unió vonatkozó jogi aktusai által meghatározott államok mellett Svájc is beletartozik.”

12 E megállapodás II. mellékletének „A hivatkozott jogi aktusok” című A. szakasza magában foglalja többek között a 883/2004 rendeletet és a 987/2009 rendeletet, amelyek az 1408/71 rendelet helyébe léptek.

Az uniós jog

Az 1408/71/EK rendelet

13 A „Személyi hatály” című 2. cikke értelmében az 1408/71 rendeletet, amelyet 2010. május 1-jei hatállyal hatályon kívül helyezett és felváltott a 883/2004 rendelet, a tagállamok állampolgáraira, egy tagállamban lakóhellyel rendelkező hontalanokra és menekültekre – akik egy vagy több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak –, valamint ezek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira kellett alkalmazni.

14 Az 1408/71 rendeletnek „Az alkalmazandó jogszabályok meghatározása” című II. címe tartalmazta többek között e rendelet 13. és 14a. cikkét.

15 E rendelet „Főszabály” című 13. cikke kimondja:

„(1) A 14c. és 14f. cikkre is figyelemmel, a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. E jogszabályokat e cím rendelkezései szerint kell meghatározni.

(2) A 14–17. cikkre is figyelemmel:

a) […]

b) egy tagállam területén önálló vállalkozóként tevékenykedő személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik még abban az esetben is, ha másik tagállamban rendelkezik lakóhellyel;

[…]”

16 E rendelet „Az önálló vállalkozói tevékenységet folytató személyekre (kivéve a tengerészekre) alkalmazandó különös szabályok” című 14a. cikke a következőket írta elő:

„A 13. cikk (2) bekezdésének b) pontja az alábbi kivételekkel és körülmények között alkalmazandó:

[…]

2) Az a személy, aki két vagy több tagállam területén önálló vállalkozóként végez tevékenységet, azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, amelynek területén lakóhellyel rendelkezik, ha tevékenységének bármely részét e tagállam területén végzi. Ha az ilyen személy annak a tagállamnak a területén, amelyben lakóhellyel rendelkezik, nem végez tevékenységet, azon tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartozik, amelynek területén fő tevékenységét végzi. A fő tevékenység meghatározására szolgáló kritériumokat a 98. cikkben említett rendelet állapítja meg;

[…]”

A 883/2004 rendelet

17 A 883/2004 rendeletnek „Az alkalmazandó jogszabályok meghatározása” című II. címe, amely az 1408/71 rendelet II. címének rendelkezéseit váltja fel, többek között e rendelet 11. és 13. cikkét tartalmazza.

18 E rendelet 11. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Az e rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. E jogszabályokat e cím rendelkezései szerint kell meghatározni.”

19 E rendelet „Tevékenység végzése két vagy több tagállamban” című 13. cikke a (2) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

A két vagy több tagállamban szokásosan önálló vállalkozóként tevékenykedő személy a következők hatálya alá tartozik:

a) a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai, ha tevékenységének jelentős részét abban a tagállamban végzi;

vagy

b) annak a tagállamnak a jogszabályai, amelyben a személy tevékenységeinek központi érdekeltsége található, ha nem azon tagállamoknak az egyikében rendelkezik lakóhellyel, amelyben a tevékenység jelentős részét végzi.”

20 Ugyanezen rendelet átmeneti rendelkezésekről szóló 87. cikkének (8) bekezdése így szól:

„Ha egy személy e rendelet következtében az 1408/71/EGK rendelet II. címével összhangban megállapítottól eltérő tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartozik, azokat a jogszabályokat kell alkalmazni, amíg az adott helyzet változatlan marad, de legfeljebb az e rendelet alkalmazásának napjától számított tíz évig, kivéve, ha az érintett személy kérelmezi, hogy az e rendelet alapján alkalmazandó jogszabályok hatálya alá tartozzon. A kérelmet attól a naptól számított három hónapon belül kell benyújtani, hogy ezt a rendeletet alkalmazzák annak a tagállamnak az illetékes intézményére, amelynek jogszabályai e rendelet alapján alkalmazandók, ha az érintett személynek az említett tagállam jogszabályai alá kell tartoznia e rendelet alkalmazásának napjától. Ha a kérelmet a kijelölt határidőn túl nyújtják be, az alkalmazandó jogszabályváltozás a következő hónap első napján történik meg.”

A 987/2009/EK rendelet

21 A 987/2009 rendelet 14. cikke a következőket írja elő:

„[…]

(5b) [A 883/2004 rendelet] 13. cikke szerint alkalmazandó jogszabályok meghatározásának céljából az elhanyagolható tevékenységeket nem kell figyelembe venni. A [jelen] rendelet 16. cikkét alkalmazni kell az e cikk hatálya alá tartozó valamennyi esetre.

[…]

(8) [A 883/2004 rendelet] 13. cikke (1) és (2) bekezdésének alkalmazásában a »munkavállalói vagy önálló vállalkozói tevékenység lényeges része« valamely tagállamban való gyakorlása azt jelenti, hogy a munkavállaló vagy önálló vállalkozó tevékenységeinek mennyiségileg jelentős részét ott gyakorolja, anélkül, hogy szükségszerűen e tevékenységek főbb részéről lenne szó.

Annak meghatározásakor, hogy a tevékenységek jelentős része egy adott tagállamban zajlik-e, az alábbi iránymutató jellegű ismérveket kell figyelembe venni:

a) […]

b) önálló vállalkozói tevékenység esetén a forgalmat, a munkaidőt, a nyújtott szolgáltatások számát és/vagy a jövedelmet.

A fent említett ismérvek tekintetében a 25%-ánál kisebb arányú megfelelés – amit átfogó értékelés keretében kell megállapítani – azt jelzi, hogy a tevékenységek jelentős része nem az adott tagállamban folyik.

(9) [A 883/2004 rendelet] 13. cikke (2) bekezdése b) pontjának alkalmazásában egy önálló vállalkozó »érdekeltségeinek központját« úgy kell meghatározni, hogy figyelembe veszik szakmai tevékenységei valamennyi elemét, különösen az üzletvitel rögzített és állandó helyét, a szokásos

jelleget vagy a gyakorolt tevékenység időtartamát, a nyújtott szolgáltatások számát, valamint az érintett személynek az összes körülményből kikövetkeztethető szándékát.

[…]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

22 2020. április 14-én W M, aki osztrák és liechtensteini állampolgár, azt kérte az SVS-től, hogy az 1408/71 rendelet alapján állítson ki számára E101 nyomtatványt, amely tanúsítja, hogy a vitatott időszakban az osztrák szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozott, amelynek során jövedelme körülbelül 19%-ának, 78%-ának, illetve 3%-ának megfelelő mértékben orvosi tevékenységet folytatott Ausztriában, Liechtensteinben, illetve Svájcban.

23 Mielőtt 2017. január 1-jén Svájcban további önálló vállalkozói tevékenységet kezdett, W M egyidejűleg Liechtensteinben és Ausztriában folytatott önálló vállalkozói tevékenységet, és ausztriai lakóhelye miatt az 1408/71 rendelet 14a. cikkének 2. pontja értelmében az osztrák szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá tartozott.

24 Mivel a 883/2004 rendelet az 1408/71 rendelet helyébe lépett, az SVS átminősítette W M kérelmét az A1 nyomtatványnak a 883/2004 rendelet és a 987/2009 rendelet alapján történő kiállítására irányuló kérelemként, és azt a 2020. október 21-i határozatával elutasította. E megtagadás indoka az volt, hogy a Liechtensteini Hercegséggel fennálló kapcsolatokban az EGT-Megállapodás miatt, valamint a Svájci Államszövetséggel fennálló kapcsolatokban a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás miatt e rendeletek a három érintett államra alkalmazandók. A jelen ügyben azonban nem áll fenn az EGT-tagállamokra és a Svájci Államszövetségre egyaránt kiterjedő megállapodás, így W M-nek a vitatott időszakban folytatott tevékenységei külön-külön az egyes államok jogszabályainak hatálya alá tartoznak.

25 A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Ausztria) helyt adott az W M által e határozattal szemben benyújtott keresetnek, és megállapította, hogy W M számára igazolást kell kiállítani arról, hogy a vitatott időszakban az osztrák társadalombiztosítás hatálya alá tartozott.

26 E bíróság úgy ítélte meg, hogy az alapügyben szóban forgó helyzetet az Ausztriában és Liechtensteinben végzett tevékenységeket illetően az EGT-Megállapodás alapján, az Ausztriában és Svájcban végzett tevékenységeket illetően pedig a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján kell vizsgálni, és e tekintetben meg kell határozni, hogy a W M által Svájcban végzett szakmai tevékenység a 883/2004 rendelet 87. cikkének (8) bekezdése értelmében vett változásnak minősül-e akként, hogy az 1408/71 rendelet a jelen ügyben már nem alkalmazandó.

27 Vizsgálatát követően az említett bíróság megállapította egyrészt az EGT-Megállapodással kapcsolatban, hogy W M az 1408/71 rendelet 14a. cikkének megfelelően az osztrák szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá tartozik az említett államokban végzett kereső tevékenység tekintetében. E bíróság álláspontja szerint az egyidejű további szakmai tevékenység Svájcban történő folytatása e megállapodás szempontjából nem releváns, és így nem vonja maga után a helyzetnek a 883/2004 rendelet 87. cikkének (8) bekezdése értelmében vett megváltozását. Másrészt a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodást illetően megállapította, hogy W M

a 883/2004 rendelet 13. cikkének megfelelően az osztrák szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá is tartozik, mivel szakmai tevékenységeinek lényeges részét Ausztriában végezte, ahol lakóhellyel rendelkezett.

28 A kérdést előterjesztő bíróság, a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria), amelyhez az SVS e határozattal szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, emlékeztet arra, hogy a több tagállamban szakmai tevékenységet folytató uniós polgárra alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályok meghatározását a 987/2009 rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004 rendelet szabályozza. E bíróság álláspontja szerint e rendeletek más államokkal fennálló kapcsolatokban is alkalmazandók, többek között az EGT-megállapodás alapján az EGT-államokra, köztük a Liechtensteini Hercegségre, valamint a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján a Svájci Államszövetségre.

29 A kérdést előterjesztő bíróság kétségeit fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy az a megközelítés, amely abból áll, hogy egyrészt az EGT-Megállapodás keretében, másrészt pedig a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás keretében külön vizsgálják, hogy az 1408/71 rendeletben és a 883/2004 rendeletben előírt szabályoknak megfelelően melyik szociális biztonsági szabályozás alkalmazandó, megfelel-e az egy tagállam jogszabályai alkalmazásának az 1408/71 rendelet 13. cikkének (1) bekezdésében és a 883/2004 rendelet 11. cikkében kimondott elvének. Nem zárható ki ugyanis, hogy az ilyen külön vizsgálat az alapügyben szóban forgó körülményektől eltérő körülmények között ahhoz vezethet, hogy eltérő jogszabályok ugyanazon személyre és ugyanarra az időszakra egyidejűleg alkalmazandók. Ennélfogva e bíróság szükségesnek tartja, hogy kérdést intézzen a Bírósághoz azzal kapcsolatban, hogy az 1408/71 rendelet és a 883/2004 rendelet alkalmazandó-e az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetre, és ha igen, hogyan kell e rendeleteket alkalmazni.

30 Amennyiben a Bíróság úgy ítélné meg, hogy e rendeletek alkalmazandók a jelen ügyben, a kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül a 883/2004 rendelet 87. cikkének (8) bekezdésében előírt átmeneti rendelkezés értelmezését kéri egy olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben szó van.

31 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a vitatott időszakot és további szakmai tevékenységének Svájcban történő megkezdését megelőzően W M, aki egyidejűleg Ausztriában és Liechtensteinben is önálló vállalkozói tevékenységet folytatott, ausztriai lakóhelye miatt az 1408/71 rendelet 14a. cikke 2. pontjának megfelelően az osztrák jogszabályok hatálya alá tartozott. Márpedig az 1408/71 rendelet helyébe lépő 883/2004 rendelet 13. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a több tagállamban folytatott önálló vállalkozói tevékenység esetén a lakóhely szerinti tagállam jogszabályait csak akkor kell alkalmazni, ha a tevékenységek jelentős részét ott is folytatják, és ennek hiányában annak a tagállamnak a jogszabályait kell alkalmazni, amelyben az érintett személy tevékenységének központi érdekeltsége található. Így a liechtensteini jogszabályokat kell alkalmazni W M-re a vitatott időszakban, mivel tevékenysége jelentős részét Liechtensteinben végezte. Mindazonáltal a 883/2004 rendelet 87. cikkének (8) bekezdése alapján az osztrák szociális biztonsági jogszabályok továbbra is alkalmazandók voltak W M-re, mivel helyzete e rendelet hatálybalépését követően változatlan maradt.

32 A kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az a körülmény, hogy W M, aki már két államban, köztük egy uniós tagállamban és egy EGT-tag EFTA-államban folytat kereső tevékenységet, egy harmadik államban, nevezetesen a Svájci Államszövetségben kezd kis jelentőségű további keresőtevékenységet, a 883/2004 rendelet 87. cikkének (8) bekezdése értelmében vett „adott helyzet” megváltozásának minősül-e.

33 E körülmények között a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Alkalmazni kell-e a [987/2009 rendelettel] összefüggésben értelmezett [883/2004 rendeletben] előírt, a szociális biztonság területén alkalmazandó jogszabályok meghatározására vonatkozó uniós jogi szabályokat egy olyan tényállásra, amelyben egy uniós polgár egyszerre folytat keresőtevékenységet egy uniós tagállamban, egy EGT-EFTA-államban (Liechtenstein) és Svájcban?

Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

2) Úgy kell-e ilyen esetben alkalmazni a [987/2009 rendelettel] összefüggésben értelmezett [883/2004 rendeletet], hogy a szociális biztonsági jogszabályok alkalmazhatóságát egyrészt az uniós tagállam és az EGT-EFTA-állam közötti viszonylatban, másrészt az uniós tagállam és Svájc közötti viszonylatban külön-külön kell vizsgálni, és ennek megfelelően az alkalmazandó jogszabályokról külön-külön kell igazolást kiállítani?

3) A [883/2004 rendelet] 87. cikkének (8) bekezdése értelmében az „adott helyzet” megváltozásának minősül-e, ha a keresőtevékenységet az említett rendelet hatálya alá tartozó valamely további államban kezdik meg, még akkor is, ha ez nem eredményezi az alkalmazandó jogszabályok változását sem a [883/2004 rendelet], sem az [1408/71 rendelet] alapján, és a tevékenység olyan marginális jellegű, hogy az összjövedelemnek csak mintegy 3%-át teszi ki

Szerepet játszik-e ebben a tekintetben, hogy a második kérdés értelmében a kétoldalú kapcsolatokban a koordinációt egyrészt az eddig érintett államok között, másrészt pedig az eddig érintett államok egyike és egy „további” állam között kell megvalósítani?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

34 Előzetes döntéshozatalra előterjesztett három kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az 1408/71 rendeletet és a 987/2009 rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004 rendeletet akként kell-e értelmezni, hogy azok alkalmazandók olyan helyzetre, amikor egy olyan uniós polgár, aki egyidejűleg folytat önálló vállalkozói szakmai tevékenységet egy uniós tagállamban és egy EGT-tag EFTA-államban, Svájcban további önálló vállalkozói szakmai tevékenységet kezd. Igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az e rendeletek értelmében az ilyen helyzetre alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályokat külön kell-e meghatározni, mégpedig egyrészt a tagállam és az EGT-tag EFTA-állam közötti kapcsolatokat illetően az EGT-Megállapodás alapján, másrészt pedig a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján az uniós tagállam és a Svájci Államszövetség közötti kapcsolatokat illetően.

35 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy az EGT-Megállapodás 28–30. cikke, valamint VI. melléklete (Szociális biztonság) előírja, hogy a 883/2004 és a 987/2009 rendeletet alkalmazni kell az Unió tagállamait és a Liechtensteini Hercegséget érintő helyzetekben. Hasonlóképpen, a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás, különösen annak 8. cikke és II. melléklete előírja, hogy ugyanezen rendeleteket kell alkalmazni az Unió tagállamait és a Svájci Államszövetséget érintő helyzetekben.

36 Ebből következik, hogy a 883/2004 és a 987/2009 rendelet alkalmazandó az olyan helyzetre, mint amelyről az alapügyben szó van, amelyben egy egyidejűleg Ausztriában és Liechtensteinben önálló vállalkozóként kereső tevékenységet folytató uniós polgár Svájcban további önálló vállalkozói szakmai tevékenységet kezd.

37 Minden ezzel ellentétes értelmezés megakadályozná az uniós polgárt abban, hogy éljen a 883/2004 és a 987/2009 rendelet alapján őt megillető jogokkal, következésképpen hátrányos helyzetbe hozná őt pusztán amiatt, hogy a szabad mozgáshoz való jogát nemcsak Liechtensteinben, hanem Svájcban is gyakorolta.

38 Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a személyek szabad mozgása, amelyet a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás garantál, akadályozva lenne, ha valamely Szerződő Fél állampolgárát hátrány érné származási államában pusztán amiatt, hogy gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát (2019. február 26-i Wächtler ítélet, C-581/17, EU:C:2019:138, 53. pont). Az ilyen értelmezés figyelmen kívül hagyná azt a tényt is, hogy az EGT-Megállapodás lehetővé teszi az izlandi, liechtensteini és norvég állampolgárok számára, hogy az Unió területén a 883/2004 és a 987/2009 rendelet alapján őket megillető jogokra hivatkozzanak, ugyanakkor ezen államokban a tagállamok állampolgárai is hivatkozhatnak e jogokra (2013. szeptember 26-i Egyesült Királyság kontra Tanács ítélet, C-431/11, EU:C:2013:589, 55. pont).

39 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a 883/2004 és a 987/2009 rendeletnek az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, három különböző államot érintő helyzetre történő alkalmazása csökkenti annak kockázatát, hogy az érintett egyidejűleg több állam szociális biztonsági jogszabályainak hatálya alá is tartozik, mivel az egyetlen tagállam jogszabályai alkalmazására vonatkozó, az említett rendeletek által követett elvnek megfelelően az e rendeletek hatálya alá tartozó személyeket egyetlen tagállam jogszabályainak hatálya alá kell vonni. mindez a több nemzeti szabályozás egyidejű alkalmazásából esetlegesen eredő bonyodalmak elkerülése, valamint azon bonyodalmak megszüntetése érdekében, amelyek az Unión belül, az EGT-tag EFTA-államokban és Svájcban utazó személyek esetében az alkalmazandó jogszabályok részleges vagy teljes halmozódásának következményei lennének (lásd ebben az értelemben: 2019. június 6-i V ítélet, C-33/18, EU:C:2019:470, 42. pont; 2022. október 13-i Raad van bestuur van de Sociale verzekeringbank [Munkaerő-kölcsönzés keretében történő munkavégzési tevékenységek közötti időközök] ítélet, C-713/20, EU:C:2022:782, 39. pont).

40 Ami a 883/2004 és a 987/2009 rendeletnek az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetre történő alkalmazására vonatkozó eljárást illeti, meg kell állapítani, hogy mivel e rendeletek két különböző jogalap, nevezetesen az EGT-Megállapodás és a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján alkalmazandók, az érintettre a vitatott időszakban alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályok meghatározásának logikusan tükröznie kell ezt a kettősséget.

41 Így a jelen ügyben az említett rendeleteket külön kell alkalmazni, vagyis egyrészt az Osztrák Köztársaság és a Liechtensteini Hercegség közötti kapcsolatokat illetően az EGT-Megállapodás alapján, amint az már azelőtt történt, hogy az érintett személy Svájcban további önálló vállalkozói tevékenységet kezdett volna folytatni, másrészt pedig az Osztrák Köztársaság és a Svájci Államszövetség közötti kapcsolatokat illetően a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján.

42 Először is, ami az EGT-Megállapodást illeti, amely többek között az Osztrák Köztársaságot és a Liechtensteini Hercegséget érintő helyzeteket szabályozza, a 883/2004 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy az érintett személy csak akkor tartozik a lakóhely

szerinti tagállam jogszabályainak hatálya alá, ha tevékenységének jelentős részét ott végzi. A 987/2009 rendelet 14. cikkének (8) bekezdése pontosítja, hogy a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) és (2) bekezdésének alkalmazásában a munkavállalói vagy önálló vállalkozói tevékenység „lényeges részének” valamely tagállamban való gyakorlása azt jelenti, hogy a munkavállaló vagy önálló vállalkozó tevékenységeinek mennyiségileg jelentős részét ott gyakorolja, anélkül, hogy szükségszerűen e tevékenységek főbb részéről lenne szó. Annak meghatározásakor, hogy a tevékenységek jelentős részét egy tagállamban végzik-e, önálló vállalkozói tevékenység esetén az árbevételt, a munkaidőt, a nyújtott szolgáltatások számát és/vagy a jövedelmet kell figyelembe venni. Ezen ismérvek tekintetében a 25%-nál kisebb arányú megfelelés – amit átfogó értékelés keretében kell megállapítani – azt jelzi, hogy a tevékenységek jelentős része nem az adott tagállamban folyik.

43 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a vitatott időszakban W M egyszerre folytatott keresőtevékenységet Ausztriában és Liechtensteinben, amely jövedelmének 19%-át, illetve 78%-át tette ki. Következésképpen a W M által a vitatott időszakban a lakóhelye szerinti tagállamban, azaz az Osztrák Köztársaságban folytatott keresőtevékenység a jövedelmének kevesebb mint 25%-át tette ki. Nem tekinthető tehát úgy, hogy tevékenységeinek jelentős részét ebben a tagállamban folytatta.

44 A 883/2004 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének b) pontja előírja, hogy ha az érintett személy nem abban a tagállamban rendelkezik lakóhellyel, amelyben tevékenységének jelentős részét végzi, akkor azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, ahol a tevékenységének központja található. A 987/2009 rendelet 14. cikkének (9) bekezdése szerint az önálló vállalkozónak az említett 13. cikk (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett „érdekeltségi központját” a szakmai tevékenységét alkotó elemek összességét – különösen azt a helyet, ahol az érintett személy tevékenységeinek állandó és állandó székhelye található, a szokásos jelleget vagy a végzett tevékenység időtartamát, a nyújtott szolgáltatások számát, valamint az érdekeltnek az összes körülményből kitűnő szándékát – figyelembe véve kell meghatározni.

45 Tekintettel arra, hogy a vitatott időszakban W M szakmai tevékenységének nagyobb részét Liechtensteinben végezte, a tevékenységeinek központja ebben az államban volt, a 883/2004 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a 987/2009 rendelet 14. cikkének (9) bekezdésével összefüggésben értelmezett b) pontja alapján a vitatott időszakban a liechtensteini szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá kellett tartoznia.

46 Következésképpen ezen időszak alatt az érintett főszabály szerint más tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozott, mint amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az 1408/71 rendelet II. címe alapján tartozott, vagyis az osztrák szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá.

47 Meg kell azonban állapítani, hogy ilyen helyzetben a 883/2004 rendelet 87. cikkének (8) bekezdése előírja, hogy az 1408/71 rendelet II. címe alapján alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályokat továbbra is alkalmazni kell, amíg az adott helyzet változatlan marad, de legfeljebb a 883/2004 rendelet alkalmazásának napjától számított tíz évig.

48 Ennélfogva meg kell vizsgálni, hogy a vitatott időszakban az adott helyzet változatlan maradt-e, mivel igenlő válasz esetén az osztrák szociális biztonsági jogszabályokat továbbra is alkalmazni kell W M-re. Ennek érdekében különösen azt kell meghatározni, hogy az a körülmény, hogy W M, aki egyidejűleg már önálló szakmai tevékenységet folytat valamely uniós tagállamban, nevezetesen az Osztrák Köztársaságban és az EGT-tag EFTA-tagállamban, nevezetesen a Liechtensteini

Hercegségben, szintén egyidejűleg kezdi meg a teljes jövedelmének 3%-át kitevő további önálló vállalkozói szakmai tevékenységet, a 883/2004 rendelet 87. cikkének (8) bekezdése értelmében vett „adott helyzet megváltozásának” minősül-e.

49 E tekintetben elegendő azt megállapítani, amint azt a Bizottság írásbeli észrevételeiben tette, hogy az EGT-Megállapodás alkalmazásában, amely többek között az Osztrák Köztársaság és a Liechtensteini Hercegség közötti kapcsolatokat szabályozza, a Svájci Államszövetség harmadik állam. Következésképpen az érintett által Svájcban folytatott szakmai tevékenység nem releváns az elvégzendő vizsgálat keretében.

50 Ebből következik, hogy még ha W M a vitatott időszakban további önálló vállalkozói tevékenységet folytatott is Svájcban, a 883/2004 rendelet hatálybalépése előtt fennálló helyzet változatlan maradt. Az érintettnek tehát e rendelet 87. cikkének (8) bekezdése alapján továbbra is az osztrák szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá kellett tartoznia.

51 Másodszor, ami a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodást illeti, amely többek között az Osztrák Köztársaságot és a Svájci Államszövetséget érintő helyzeteket szabályozza, meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben W M a vitatott időszakban egyszerre folytatott önálló vállalkozói tevékenységet Ausztriában és Svájcban, jövedelmének körülbelül 19%-át, illetve 3%-át kitevő mértékben. Jóllehet az érintett által Ausztriában – ahol lakóhellyel rendelkezett – folytatott szakmai tevékenység többségi, jövedelmének kevesebb mint 25%–át tette ki. Ennélfogva W M-re a 987/2009 rendelet 14. cikke (8) bekezdésének megfelelően nem lehetett alkalmazni a 883/2004 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontját, hanem e rendelet 13. cikke (2) bekezdése b) pontjának megfelelően azon tagállam jogszabályainak hatálya alá kellett tartoznia, amelyben a tevékenységeinek központja volt.

52 Tekintettel arra, hogy a vitatott időszakban W M Ausztriában rendelkezett lakóhellyel, és a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján tevékenységeinek nagyobb részét ott végezte, az érintett érdekeltségeinek központja Ausztriában volt. Következésképpen az osztrák szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá kellett tartoznia.

53 E következtetést nem kérdőjelezheti meg az a körülmény, hogy a vitatott időszakban W M egyidejűleg jövedelmének 78%-át kitevő önálló vállalkozói tevékenységet is folytatott Liechtensteinben. Ugyanis, amint azt a Bizottság az írásbeli észrevételeiben hangsúlyozta, e körülmény nem releváns a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás szempontjából, mivel e megállapodás alkalmazásában a Liechtensteini Hercegség harmadik állam.

54 Ebből következik, hogy az alapügyben szóban forgó helyzetre az EGT-Megállapodás és a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján alkalmazandó 1408/71 rendelet és 883/2004 rendelet releváns rendelkezéseinek megfelelően, amelyeket külön-külön kell vizsgálni, a vitatott időszakban ugyanazon szociális biztonsági jogszabályok, vagyis az osztrák szociális biztonsági jogszabályok alkalmazandók W M-re, így az illetékes hatóságoknak egyetlen igazolást kell kiállítaniuk.

55 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy az 1408/71 rendelet és a 987/2009 rendelettel összefüggésben értelmezett 883/2004 rendelet az EGT-Megállapodás és a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján alkalmazandó olyan helyzetre, amikor egy olyan uniós polgár, aki egyidejűleg folytat önálló vállalkozói szakmai tevékenységet egy uniós tagállamban és egy EGT-tag EFTA-államban, Svájcban további önálló vállalkozói szakmai tevékenységet kezd. E rendeletek vonatkozó

rendelkezéseinek megfelelően külön-külön kell meghatározni az egyrészt az EGT-megállapodás keretében, másrészt pedig a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás keretében alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályokat.

A költségekről

56 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (hetedik tanács) a következőképpen határozott:

A 2004. március 31-i 631/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel módosított és naprakésszé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendeletet és a 2012. május 22-i 465/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet a 2012. május 22-i 465/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-i 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

azok a Bolgár Köztársaságnak és Romániának az Európai Gazdasági Térségben való részvételéről szóló megállapodással módosított, az Európai Gazdasági Térségről szóló, 1992. május 2-i megállapodás és az egyrészről az Európai Közösség és tagállamai, másrészről a Svájci Államszövetség között létrejött, a személyek szabad mozgásáról szóló, Luxembourgban, 1999. június 21-én aláírt megállapodás alapján alkalmazandók olyan helyzetre, amikor egy olyan uniós polgár, aki egyidejűleg folytat önálló vállalkozói szakmai tevékenységet egy uniós tagállamban és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás egy olyan államában, amely az Európai Gazdasági Térség tagja, Svájcban további önálló vállalkozói szakmai tevékenységet kezd. E rendeletek vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően külön-külön kell meghatározni az egyrészt az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás keretében, másrészt pedig az egyrészről az Európai Közösség és tagállamai, másrészről a Svájci Államszövetség között létrejött, a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás keretében alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályokat.

Aláírások